

Brusel 9. listopadu 2023
(OR. en)

15094/23

ELARG 71
COWEB 135
COEST 586

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	9. listopadu 2023
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2023) 690 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2023) 690 final.

Příloha: COM(2023) 690 final

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 8.11.2023
COM(2023) 690 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023

{SWD(2023) 690 final} - {SWD(2023) 691 final} - {SWD(2023) 692 final} -
{SWD(2023) 693 final} - {SWD(2023) 694 final} - {SWD(2023) 695 final} -
{SWD(2023) 696 final} - {SWD(2023) 697 final} - {SWD(2023) 698 final} -
{SWD(2023) 699 final}

Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023

I. Úvod

Rozšíření EU je hnací silou dlouhodobé stability, míru a prosperity na celém kontinentu. Členství v EU je **geostrategickou investicí** do silné, stabilní a sjednocené Evropy založené na **společných hodnotách**. Je mocným nástrojem na podporu demokracie, právního státu a dodržování základních práv. Věrohodná vyhlídka na členství v EU založená na dosažených výsledcích je **klíčovou hnací silou transformace**, a posiluje tak naši kolektivní bezpečnost a socioekonomickou prosperitu. Má zásadní význam pro podporu usmíření a stability na evropském kontinentu. Geopolitický význam rozšíření EU byl dále zdůrazněn v roce 2022, kdy Ukrajina, Moldavská republika¹ a Gruzie v návaznosti na nevyprovokovanou a neodůvodněnou útočnou válku Ruska proti Ukrajině požádaly o členství v EU, přičemž Evropská rada² evropskou perspektivu Ukrajiny, Moldavska a Gruzie uznala a Ukrajině a Moldavsku udělila status kandidátské země. Důležitým krokem k zachování dynamiky procesu rozšíření bylo udělení statusu kandidátské země Bosně a Hercegovině v prosinci 2022.

Západní Balkán, Turecko³, Ukrajina, Moldavsko a Gruzie mají dnes **historickou příležitost** k tomu, aby svou budoucnost pevně provázaly s Evropskou unií. Přistoupení je a zůstane procesem založeným na dosažených výsledcích, který plně závisí na objektivním pokroku dosaženém jednotlivými partnery procesu rozšíření. Země procesu rozšíření proto budou muset jednat rozhodně a provést nezbytné reformy a dosáhnout hmatatelného a nezvratného pokroku, počínaje **základními prvky procesu přistoupení k EU**. Právní stát, zejména nezávislost a fungování soudnictví a boj proti korupci, základní práva, hospodářství, fungování demokratických institucí a reforma veřejné správy jsou i nadále základními kameny politiky rozšíření.

Členství v EU je **strategickou volbou**. Partneři musí pevně a jednoznačně přijmout a prosazovat **hodnoty EU**. Sladění se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU** je významnějším signálem sdílených hodnot a strategické orientace v novém geopolitickém kontextu, než tomu bylo kdy dříve.

II. ÚDAJE O HLAVNÍM VÝVOJI

Jednotná reakce na ruskou útočnou válku

Poslední dva roky byly poznamenány **útočnou válkou Ruska proti Ukrajině**. Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva zaznamenal na Ukrajině více než 27 000 civilních obětí, včetně 9 600 zabitých⁴, přičemž se očekává, že přesný počet úmrtí bude mnohem vyšší. Humanitární potřeby jsou i nadále vysoké: 17,6 milionu lidí na Ukrajině, což je 49 % celkového obyvatelstva země⁵, a 6,2 milionu v zemích přijímajících uprchlíky⁶ nadále potřebuje víceodvětvovou

¹ Dále jen „Moldavsko“.

² [EUCO 24/22](#).

³ V souladu s žádostí Turecké republiky o používání nového anglického oficiálního názvu země používá tento dokument v angličtině název „Türkiye“ namísto „Turkey“. Tato administrativní změna se uplatní pouze na nomenklaturu používanou v dokumentech EU, nemá zpětný účinek a nemá žádné právní důsledky. Tímto přístupem není dotčena nomenklatura používaná členskými státy.

⁴ Údaje ke konci srpna 2023.

⁵ Úřad Organizace spojených národů pro koordinaci humanitárních záležitostí, srpen 2023.

⁶ Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, září 2023.

humanitární pomoc. Válka rovněž zapříčinila devastaci a ničení výroby a majetku, narušení obchodu, úbytek investic, ztráty na lidském kapitálu a obrovské škody na životním prostředí.

Reakce EU na ruskou útočnou válku byla bezprecedentní, jednotná, rozhodná a okamžitá. Všech 27 členských států EU a jejich partneři po celém světě **nevyprovokovanou a neodůvodněnou útočnou válku odsoudili**. Jednali rychle, Rusko politicky i ekonomicky izolovali, odsoudili porušování mezinárodního humanitárního práva a podpořili kroky k zajištění plné odpovědnosti za válečné zločiny a jiné násilí, k nimž v souvislosti s ruskou útočnou válkou došlo. EU dosud přijala **11 balíčků dalekosáhlých sankcí vůči Rusku a Bělorusku**. EU prokazuje neochvějnou podporu Ukrajině a nadále této zemi poskytuje širokou **humanitární, finanční, hospodářskou a vojenskou podporu**. Prostřednictvím přístupu „tým Evropa“ EU, její členské státy a finanční instituce dosud **uvolnily 82,6 miliardy EUR** (září 2023; vč. 25 miliard EUR na vojenskou podporu), včetně finančních prostředků poskytnutých na přijímání uprchlíků v EU. Dočasnou ochranu osob, které uprchly před válkou proti Ukrajině prodloužila Rada do března 2025, čímž poskytla jistotu více než 4 milionům Ukrajinců, kteří v současné době žijí v EU. V reakci na zablokování ukrajinských černomořských přístavů ze strany Ruska provádí EU společně s Ukrajinou a Moldavskem od května 2022 trasy solidarity mezi EU a Ukrajinou, které propojují Ukrajinu a Moldavsko s Evropskou unií a usnadňují jejich obchod s EU a zbytkem světa, včetně kritických produktů, jako jsou obiloviny. Komise podporuje řadu snah o sledování a zaznamenávání škod na životním prostředí. EU bude Ukrajinu nadále podporovat tak dlouho, jak bude zapotřebí.

Evropská komise spolu s Ukrajinou a partnery skupiny G7 zřídila v lednu 2023 **mnohostrannou platformu pro koordinaci dárců** s cílem koordinovat podporu bezprostředních finančních potřeb Ukrajiny a budoucího hospodářského oživení a obnovy.

V červnu 2023 navrhla Evropská komise specializovaný střednědobý finanční nástroj, který Ukrajině na období 2024–2027 poskytne soudržnou, předvídatelnou a pružnou podporu. Nový **Nástroj pro Ukrajinu**⁷ podpoří úsilí o udržení makrofinanční stability a napomůže oživení. Plánuje se, že na období 2024–2027 bude prostřednictvím tohoto **nástroje poskytnuto 50 miliard EUR** ve formě grantů a půjček.

EU rovněž **poskytla dva komplexní balíčky podpory Moldavsku**⁸, zejména s cílem řešit dopad útočné války Ruska proti Ukrajině na tuto zemi. Moldavsko čelí velkému přílivu uprchlíků z Ukrajiny, rostoucí inflaci, ohrožením dodávek energie, narušování svého vzdušného prostoru a řadě hybridních nepřátelských akcí, jako jsou zinscenované protesty, rozsáhlé dezinformační kampaně a kybernetické útoky.

Útočná válka Ruska proti Ukrajině vyvolává obavy v širším regionu, včetně Gruzie. V této souvislosti je i nadále jednou z prioritních oblastí spolupráce mezi EU a Gruzii bezpečnost a obrana, boj proti hybridním hrozbám a hrozbám v oblasti kybernetické bezpečnosti. Prostřednictvím Evropského mírového nástroje bylo uvolněno celkem 62 milionů EUR na podporu gruzínských obranných sil.

Evropská komise v prosinci 2022 předložila **balíček opatření na podporu energetiky** ve výši 1 miliardy EUR pro **západní Balkán**⁹. Tento rozsáhlý balíček opatření na podporu energetiky řešil bezprostřední, krátkodobé a střednědobé potřeby v regionu a pomohl partnerům ze západního Balkánu začít snižovat svou závislost na ruských fosilních palivech, urychlit

⁷ 2023/0200 (COD).

⁸ [Evropská unie poskytne Moldavské republice dalších 250 milionů EUR; podpůrný balíček pro Moldavskou republiku.](#)

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/AC_23_3196

dekarbonizaci a zlepšit energetickou bezpečnost regionu. EU zvýšila svou podporu **kybernetické bezpečnosti**, a to i s ohledem na řadu kybernetických útoků v zemích západního Balkánu. Evropská komise v červnu 2023 v Bruselu spolupřátala konferenci na vysoké úrovni o kybernetické bezpečnosti.

Útočná **válka Ruska** proti Ukrajině měla dopad na země procesu rozšíření, zejména na Ukrajinu jako oběť agrese, a na členské státy EU, neboť způsobila **velké hospodářské a sociální problémy**. Vzhledem k rostoucí zahraniční nestabilitě, strategickému soupeření a bezpečnostním hrozbám přijala EU větší mezinárodní odpovědnost a podnikla další rozhodné kroky ke snížení závislosti a vybudování pevnější hospodářské základny. Tyto cíle jsou relevantní pro všechny země procesu rozšíření.

Rozšíření EU získalo nový impuls

Agenda rozšíření získala nový impuls v červnu 2022, kdy Evropská rada potvrdila doporučení Komise, uznala **evropskou perspektivu Ukrajiny, Moldavska a Gruzie a udělila Ukrajině a Moldavsku status kandidátské země**. Došlo k tomu v návaznosti na **žádosti o členství v EU**, které tyto tři země podaly na jaře 2022, a na **stanoviska**¹⁰, která Evropská komise předložila v červnu téhož roku. Evropská perspektiva posílila odhodlání zemí provést nezbytné reformy, které vyžaduje proces přistoupení k EU, zejména kroky/priority uvedené ve stanoviscích Komise. Komise od nynějška podává zprávy o plnění těchto kroků/priorit v rámci svého pravidelného balíčku týkajícího se rozšíření, do něhož jsou od letošního roku zahrnuty Ukrajina, Moldavsko a Gruzie.

Na **západním Balkáně** se v červenci 2022 konala první mezivládní konference s Albánií a Severní Makedonií o **přístupových jednáních**, po níž následovalo analytické posouzení (prověřování) *acquis* EU, které má být dokončeno v prosinci 2023. V prosinci 2022 udělila Evropská rada status **kandidátské země EU** Bosně a Hercegovině za předpokladu, že tato země provede kroky uvedené ve sdělení Komise z října 2022 o politice rozšíření¹¹. V prosinci 2022 požádalo o členství v EU **Kosovo***. Na jaře 2023 se EU dohodla na uvolnění vízového režimu pro Kosovo s platností od 1. ledna 2024.

Se zeměmi procesu rozšíření pokračovala **spolupráce na vysoké úrovni**. Na **summitu zemí západního Balkánu**, který se konal v listopadu 2022 v rámci **berlínského procesu**, oznámila Komise rozsáhlý balíček na podporu energetiky ve výši 1 miliardy EUR ve formě grantů EU s cílem pomoci západnímu Balkánu řešit bezprostřední důsledky energetické krize a budovat odolnost v krátkodobém a střednědobém horizontu. V Tiraně se v prosinci 2022 konal **summit EU-západní Balkán**. Skutečnost, že summit byl v daném regionu uspořádán poprvé, byla jasným signálem plného a jednoznačného závazku EU k perspektivě členství západního Balkánu v Evropské unii. EU uvítala průlom v jednáních o třech nových dohodách o společném regionálním trhu usnadňujících volný pohyb a zaměstnanost v celém regionu. V rámci summitu byl mezi EU a zeměmi západního Balkánu přijat plán na snížení nákladů na roaming.

Dne 6. října 2023 vedoucí představitelé EU na **neformálním zasedání hlav států a předsedů vlád v Granadě** znovu potvrdili rozšíření jako geostrategickou investici do míru, bezpečnosti,

¹⁰ [COM\(2022\) 405 final](#), [COM\(2022\) 406 final](#), [COM\(2022\) 407 final](#).

¹¹ [COM\(2022\) 528 final](#).

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

stability a prosperity¹². Zdůraznili, že členové usilující o členství musí zintenzivnit své reformní úsilí, zejména v oblasti právního státu, v souladu s povahou procesu přistoupení založenou na dosažených výsledcích a za pomoci EU. Současně musí Unie stanovit nezbytné vnitřní základy a reformy pro další rozšíření, aby mohlo dojít k dobudování Evropské unie. Aby EU partnerským zemím procesu rozšíření vyjádřila konkrétní podporu, je zásadní mobilizovat odpovídající finanční prostředky, a to i v souvislosti s přezkumem stávajícího víceletého finančního rámce v polovině období¹³.

Na **summitu v rámci berlínského procesu**, který se dne 16. října 2023 poprvé konal v daném regionu, v Tiraně, došlo k pokroku ve věci společného regionálního trhu, kdy byla podepsána dohoda o uznávání odborných kvalifikací porodních asistentek, veterinářů, zdravotních sester a farmaceutů a řada společných prohlášení týkajících se regionální spolupráce. Byl rovněž příležitostí k diskusi s vedoucími představiteli regionu o plánu růstu EU pro západní Balkán a k zahájení činnosti reprezentační kanceláře Evropské univerzity v Tiraně, včetně zahájení zápisu studentů na akademický rok 2024/25.

Přístupová jednání s **Tureckem** jsou v souladu s rozhodnutím Rady od roku 2018 pozastavena. Turecko je i nadále klíčovým partnerem Evropské unie a kandidátskou zemí a zdůrazňuje přistoupení k EU jako svůj strategický cíl. Od EU se však i nadále vzdaluje, a to zejména z důvodu pokračujícího zhoršování situace v oblasti základních práv a právního státu, včetně nezávislosti soudnictví a nedostatečných reforem v některých odvětvových otázkách.

Klíčovým rámcem pro spolupráci v oblasti migrace je i nadále prohlášení EU a Turecka z roku 2016, jež nadále přináší výsledky, a to navzdory přetrvávajícím problémům s jeho prováděním. Turecko nadále hostí 3,6 milionu uprchlíků. Tato země rovněž nadále hrála klíčovou úlohu při řešení migrace na trase přes východní Středomoří. Komise očekává, že Turecko dodrží své závazky vyplývající z prohlášení EU a Turecka v souladu se závěry Evropské rady z října 2021, včetně prevence nelegální migrace přes pozemní a námořní trasy a obnovení navracení.

V souladu se závěry Evropské rady z roku 2021¹⁴ o pozitivní agendě s Tureckem se Komise zapojila do dialogu na vysoké úrovni s tureckými orgány o zemědělství a rozvoji venkova, o změně klimatu, a také o výzkumu a inovacích a zahájila provoz nově zřízené turecké investiční platformy. Příští dialog na vysoké úrovni mezi EU a Tureckem o migraci a bezpečnosti je naplánován na 23. listopadu 2023. EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji spolupráce a vzájemně prospěšného vztahu s touto zemí. Evropská rada v červnu 2023 vyzvala vysokého představitele a Komisi, aby Evropské radě předložili zprávu o aktuálním stavu vztahů mezi EU a Tureckem¹⁵, která bude vycházet z nástrojů a možností stanovených Evropskou radou, a to s cílem postupovat strategickým a výhledovým způsobem.

Od začátku ruské agrese vůči Ukrajině dosáhly vztahy EU s Ukrajinou nebyvalé úrovně. V únoru 2023 se v Kyjevě konal 24. **summit EU-Ukrajina** a setkání sboru komisařů a ukrajinské vlády. Na vůbec prvním neformálním zasedání ministrů zahraničních věcí EU a Ukrajiny v Kyjevě se dne 2. října 2023 sešli zástupci Ukrajiny, EU a 27 členských států. EU znovu zopakovala, že neochvějně podporuje nezávislost, svrchovanost a územní celistvost Ukrajiny v rámci jejích mezinárodně uznaných hranic a podporuje její cestu do EU.

¹² <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration/>

¹³ [COM\(2023\) 336](#).

¹⁴ [EUCO 7/21](#).

¹⁵ [EUCO 7/23](#).

Dne 1. června 2023 uspořádalo Moldavsko druhé zasedání **Evropského politického společenství**, na němž se sešlo 45 vedoucích evropských představitelů, aby jednali o společném úsilí o mír a bezpečnost, jakož i o energetické odolnosti a konektivitě a mobilitě v Evropě.

Útočná válka Ruska proti Ukrajině dále zdůraznila potřebu jednoty a solidarity mezi EU a jejími nejbližšími partnery, a tudíž význam souladu se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou** (SZBP) v rámci procesu rozšíření. Pokračující plný soulad Albánie, Černé Hory a Severní Makedonie je i nadále silným signálem jejich strategické volby přistoupení k EU. Celková spolupráce Ukrajiny a její soulad se SZBP EU se zvýšily. Významný nárůst míry souladu Moldavska a Bosny a Hercegoviny se SZBP a pokračující jednostranný soulad Kosova byly rovněž důležitým potvrzením jejich strategického směřování k EU, ačkoli uplatňování sankcí je v případě Bosny a Hercegoviny i nadále problematické. Srbsko si během sledovaného období zachovalo svůj model harmonizace a očekává se, že prioritně splní svůj závazek a postupně dosáhne souladu se SZBP EU, včetně omezujících opatření EU, v souladu se svým rámcem pro jednání, a zdrží se kroků a prohlášení, jež jsou v rozporu s postoji EU v oblasti zahraniční politiky. Soulad Gruzie se SZBP je i nadále nízký a očekává se, že země tento trend zvrátí. Turecko ve sledovaném období nedosáhlo žádného pokroku, pokud jde o sbližování se SZBP, a zachovalo tak velmi nízkou míru souladu. Turecko se nadále zdržovalo souladu s omezujícími opatřeními EU vůči Rusku. Jeho rétorika na podporu teroristické skupiny Hamás po jejich útocích proti Izraeli, k nimž došlo dne 7. října 2023, je zcela v rozporu s přístupem EU. Turecko zároveň spolu s OSN usnadňovalo vývoz ukrajinského obilí přes Černé moře prostřednictvím Černomořské obilné iniciativy až do jednostranného pozastavení tohoto mechanismu ze strany Ruska. Partneri nadále významně přispívali k misím a operacím společné bezpečnostní a obranné politiky.

Západní Balkán, Turecko, Ukrajina, Moldavsko a Gruzie při hlasování o většině příslušných rezolucí Valného shromáždění OSN týkajících se útočné války Ruska proti Ukrajině nadále držely s EU stejnou pozici. Albánie se jako nestálý člen Rady bezpečnosti OSN i nadále aktivně angažovala v prosazování a obraně mezinárodního práva, Charty OSN a mezinárodního řádu založeného na pravidlech.

K mechanismu civilní ochrany Unie se připojily Albánie, Bosna a Hercegovina, Moldavsko a Ukrajina. Tyto země dosáhly významného pokroku v oblasti civilní ochrany tím, že zvýšily svou správní a operační kapacitu k prokázání solidarity s EU. Zúčastněné státy mechanismu civilní ochrany Unie mají v jeho rámci stejná práva a povinnosti jako členské státy EU.

Komise vyzývá všechny země procesu rozšíření, aby byly ambicióznější a posílily své koordinované kroky v oblasti ekologické transformace, zejména upřednostněním začlenění Zelené dohody pro Evropu do všech oblastí politiky. Země, které jsou smluvními stranami Smlouvy o Energetickém společenství, se vyzývají, aby splnily závazky v rámci plánu na dekarbonizaci pro smluvní strany Energetického společenství a připravily se na systém obchodování s emisemi v souladu s doporučením Energetického společenství.

III. ZEMĚ PROCESU ROZŠÍŘENÍ NA SVÉ CESTĚ DO EU

Černá Hora má všechny kapitoly otevřené pro jednání, tři z nich jsou předběžně uzavřeny. Dalším milníkem je splnění prozatímních kritérií pro kapitoly o právním státu. **Srbsko** má otevřených 22 z 35 jednacích kapitol, z nichž dvě jsou předběžně uzavřeny. Cesta k otevření

dalších tematických okruhů bude záviset na pokroku země, zejména na tempu reform v oblasti právního státu a na normalizaci vztahů s Kosovem.

Komise v závěrech a doporučeních tohoto sdělení v souladu s revidovanou metodikou¹⁶ hodnotí **celkovou bilanci přístupových jednání** s Černou Horou a Srbskem a navrhuje pro každou zemi další postup. Příští mezivládní konference by se mohly konat po zveřejnění tohoto výročního balíčku zpráv.

V návaznosti na první mezivládní konferenci s **Albánií** a **Severní Makedonií** dne 19. července 2022 zahájila Komise okamžitě proces **prověřování**. Proběhla všechna zasedání týkající se tematického okruhu 1 (základní zásady), tematického okruhu 2 (vnitřní trh), tematického okruhu 3 (konkurenceschopnost a růst podporující začlenění) a tematického okruhu 4 (zelená agenda a udržitelná konektivita). Vysvětlující a dvoustranná zasedání týkající se zbývajících dvou tematických okruhů probíhají nebo jsou plánována na prosinec 2023. V červenci 2023 byly Radě předloženy zprávy o prověření tematického okruhu týkajícího se základních zásad. Příslušné orgány soustavně vyjadřovaly svůj politický závazek ke strategickému cíli integrace do EU a své ambice pokročit v přístupových jednáních na základě dalšího pokroku v reformách.

Po všeobecných volbách v **Bosně a Hercegovině**, které se konaly v říjnu 2022, se koncem ledna ujala funkce nová rada ministrů na státní úrovni a začátkem května 2023 se ujala funkce nová vláda federálního subjektu. Po udělení statusu **kandidátské země** v prosinci 2022 prohlásila nová vládnoucí koalice pokrok na cestě do EU za hlavní prioritu své koaliční dohody a vyjádřila odhodlání zabývat se 14 klíčovými prioritami uvedenými ve stanovisku Komise k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v EU. Rada ministrů Bosny a Hercegoviny přijala několik strategií (v oblasti terorismu, organizované trestné činnosti, praní peněz a migrace) a návrhů zákonů. Parlament přijal řadu právních předpisů týkajících se 14 klíčových priorit a kroků uvedených v doporučení Komise ohledně statusu kandidátské země. Ústavní soud zrušil několik právních a politických aktů přijatých *Republikou srbskou* z důvodu porušení ústavně-právního řádu. Opětovné zavedení trestních sankcí za pomluvu v *Republice srbské* v červenci 2023 má závažný dopad na prostředí pro občanskou společnost a představuje významný krok zpět v oblasti ochrany základních práv. Shromáždění tohoto subjektu přijalo v prvním čtení návrh zákona, který označuje skupiny občanské společnosti jako „zahraniční agenty“; pokud by byl přijat v plném rozsahu, znamenalo by to další politováníhodný a nepopíratelný významný krok zpět. V červnu 2023 přijala *Republika srbská* dva zákony o neprovedení rozsudků Ústavního soudu a rozhodnutí vysokého představitele, čímž porušila ústavně-právní řád země.

Na jaře 2023 přijaly Rada EU a Evropský parlament rozhodnutí o uvolnění vízového režimu pro **Kosovo**. V prosinci 2022 Kosovo požádalo o členství v EU. Situace na severu Kosova během sledovaného období se vyznačovala několika krizemi různé intenzity v řadě otázek, přičemž nejvážnější eskalaci v posledních letech představoval násilný útok na kosovskou policii dne 24. září 2023. Další krize byly vyvolány problémy týkajícími se poznávacích značek, což v listopadu 2022 vedlo ke kolektivnímu odstoupení kosovských Srbů z kosovských institucí.

Kosovo a Srbsko dosáhly v únoru 2023 dohody o cestě k normalizaci a v březnu 2023 schválily přílohu o jejím provádění. Kosovo ani Srbsko plnění svých závazků vyplývajících z dohody, které jsou pro strany závazné a jsou součástí jejich evropské cesty, dosud nezahájily.

¹⁶ [COM\(2020\) 57 final](#).

EU a **Turecko** nadále spolupracovaly v souladu se závěry Evropské rady z roku 2021. Turecko je kandidátskou zemí a klíčovým partnerem EU v zásadních oblastech společného zájmu, jako je obchod, migrace, boj proti terorismu, veřejné zdraví, klima, energetika, doprava a regionální záležitosti. Přístupová jednání zůstávají na mrtvém bodě, neboť Turecko nezvrátilo negativní trend odklonu od Evropské unie, přičemž v řadě klíčových oblastí došlo k závažnému zhoršení situace. Pokud jde o energetiku, Turecko je pro EU i nadále důležitou a spolehlivou tranzitní zemí. EU okamžitě solidárně reagovala na zemětřesení v únoru 2023, která zasáhla jihovýchodní Turecko, vysláním záchranných týmů a věcnou podporou prostřednictvím mechanismu civilní ochrany Unie, a přispěla k mobilizaci celkového příslibu ve výši 6 miliard EUR ze strany mezinárodního společenství. Obě strany úspěšně spolupracují na provádění pomoci ve výši 1 miliardy EUR, kterou EU přislíbila. Z celní unie mezi EU a Tureckem měly i nadále prospěch obě strany. Mělo by být zajištěno plné dodržování omezujících opatření EU, zejména s ohledem na volný pohyb výrobků v rámci celní unie mezi EU a Tureckem.

Komise ve svém stanovisku k žádosti **Ukrajiny** o členství v EU určila sedm kroků, v nichž musí tato země na své cestě k přistoupení k EU pokročit. Evropská rada udělila Ukrajině status kandidátské země a vyzvala Komisi, aby podala zprávu o provádění uvedených sedmi kroků jako nedílnou součást tohoto balíčku.

Komise ve svém stanovisku k žádosti **Moldavska** o členství v EU určila devět kroků, v nichž musí tato země na své cestě k přistoupení k EU pokročit. Evropská rada udělila Moldavsku status kandidátské země a vyzvala Komisi, aby podala zprávu o provádění uvedených devíti kroků jako nedílnou součást tohoto balíčku.

Komise ve svém stanovisku k žádosti **Gruzie** o členství v EU určila dvanáct priorit, v nichž musí tato země na své cestě k přistoupení k EU pokročit. Evropská rada vyjádřila připravenost udělit Gruzii status kandidátské země, jakmile budou tyto priority vyřešeny. Evropská rada vyzvala Komisi, aby podala zprávu o provádění těchto priorit jako nedílnou součást tohoto balíčku.

IV. ZÁKLADNÍ PRVKY PROCESU PŘISTOUPENÍ K EU

Právní stát, základní práva, fungování demokratických institucí, reforma veřejné správy a hospodářská kritéria tvoří jádro tzv. „základních prvků“ procesu přistoupení k EU. Kvalita institucí a správy věcí veřejných je základem pro posílení konkurenceschopnosti, prosperity a blahobytu společnosti a podporuje schopnost plnit *acquis* EU ve všech oblastech. Důvěryhodné a nezvratné reformy základních prvků jsou zásadní pro to, aby země procesu rozšíření zajistily pokrok na své cestě k přistoupení k EU. V uplynulém roce byl pokrok v reformních programech souvisejících se základními prvky v reakci na doporučení obsažená v příslušných stanoviscích Komise patrný zejména na Ukrajině a v Moldavsku.

Upevnění právního státu vyžaduje nezávislý, nestranný, odpovědný a profesionální **soudní systém**, který funguje účinně a s přiměřenými zdroji, není vystaven nepatřičným vnějším zásahům a jehož rozhodnutí jsou vykonávána účinně a včas. V některých případech bylo dosaženo pokroku, přičemž reformy soudnictví pokročily například v Albánii, Moldavsku, Srbsku a na Ukrajině. Ve většině zemí procesu rozšíření jsou však soudní orgány i nadále vystaveny mnoha výzvám a jsou zranitelné. Znepokojivou praxí byly i nadále pokusy politiků v několika zemích zveřejňovat údaje o soudech nebo státních zástupcích a vyvíjet na ně tlak, zejména v citlivých případech. Zůstala v platnosti institucionální opatření, která negativně ovlivňují nezávislost soudců a státních zástupců, což v konečném důsledku ovlivnilo rovnováhu a dělbu moci. V důsledku toho zůstala důvěryhodnost soudnictví celkově poměrně nízká, včetně obecného vnímání beztrestnosti ze strany veřejnosti. V několika zemích reformy

soudnictví ukazují, že prováděcí kapacita je navzdory politické vůli omezená. Zásadní význam pro další pokrok v procesu přistoupení k EU má účinnost vyšetřovacích a justičních orgánů, která vede k důvěryhodným výsledkům.

Pro vlády zemí procesu rozšíření je i nadále prioritou **boj proti korupci**. **Korupce**, včetně korupce na vysoké úrovni, je v zemích procesu rozšíření i nadále rozšířená a znepokojivé je stále i provázání veřejných a soukromých zájmů. K posílení boje proti korupci bylo vyvinuto určité úsilí. Důležitou prioritou zůstává začleňování protikorupčních opatření v nejzranitelnějších odvětvích. Současně je třeba posílit postavení a nezávislost donucovacích a soudních orgánů. Přetrvávají prvky zmocňování se státu, přičemž pozorujeme hrozby pro demokratickou stabilitu, korupci na vysoké úrovni a nepatřičný vliv **oligarchů**, jakož i pokusy organizovaných zločineckých sítí infiltrovat do hospodářských a politických systémů, správ a médií. Tyto výzvy je třeba naléhavě řešit prostřednictvím systémových a komplexních přístupů. Klíčovým ukazatelem úspěchu budou věrohodné výsledky v oblasti proaktivního vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzení v souvislosti s korupcí, organizovanou trestnou činností a praním peněz. Aby byli všichni aktéři v řetězci právního státu důvěryhodní, měli by dosáhnout solidních výstupů a výsledků v oblasti proaktivního vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzení v souvislosti s korupcí, organizovanou trestnou činností a praním peněz.

Stabilní a konsolidované **demokratické instituce** a procesy jsou ústředním pilířem procesu přistoupení k EU. Komise začala provádět posílenou a efektivnější spolupráci se zeměmi procesu rozšíření, pokud jde o obecný rámec pro demokracii, ať už se jedná o volební proces, fungování parlamentu (včetně jeho kontrolní úlohy při výkonu vlády a tvorbě politik a v mnoha případech stále nadměrné spoléhání se na zrychlené postupy) nebo o úlohu občanské společnosti.

Většina zemí byla i nadále ovlivňována výraznou politickou **polarizací**, nedostatečnou spoluprací napříč politickými stranami a zmenšujícím se prostorem pro občanskou společnost. Nedostatek účinného dialogu mezi politickými stranami vedl k dlouhodobé politické patové situaci a stagnaci reforem. V některých případech se parlamentní rozpravy vyznačovaly napětím, urážkami a příležitostnými násilnými incidenty.

V řadě zemí procesu rozšíření došlo k určitému pokroku v oblasti **základních práv**, přičemž dochází k lepšímu porozumění, jak důležitá je záruka těchto práv a svobod. Zároveň pokračovaly některé negativní trendy – stále je přítomno genderově podmíněné násilí a svoboda sdělovacích prostředků byla i nadále omezována politickými a hospodářskými zájmy, což oslabuje kontrolu nad veřejnými orgány, otevírá prostor pro zahraniční vměšování a oslabuje komunikaci o EU. V některých zemích se zavádějí pozitivní iniciativy týkající se práv dítěte a osob se zdravotním postižením. V praxi je však ochrana základních práv negativně ovlivněna nedostatečným prováděním právních předpisů a politik a neúčinností mechanismů nápravy ve všech oblastech. Přetrvávají problémy při zajišťování účinné ochrany před všemi formami nenávisi a diskriminace, včetně těch, které jsou zaměřeny na menšiny.

V oblasti **spravedlnosti, svobody a bezpečnosti** se spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce mezi EU a zeměmi procesu rozšíření i nadále vyvíjela pozitivně, přičemž přetrvávají určité problémy. Západní Balkán i nadále funguje jako centrum pro trestnou činnost a skupiny působící v EU, neboť je důležitým tranzitním místem pro oběti obchodování s lidmi, převaděčství migrantů a pašování nedovolených komodit, zejména pokud jde o drogy vstupující do EU. Zločinci a zločinecké sítě pocházející ze západního Balkánu mají rovněž významný dopad na závažnou a organizovanou trestnou činnost v jiných částech světa.

Turecko zůstává klíčovou tranzitní zemí pro pašování heroinu do EU. Organizované zločinecké skupiny z Moldavska a Gruzie působí v oblasti převaděčství migrantů, organizované majetkové trestné činnosti, obchodování s lidmi, trestné činnosti závislé na kybernetické činnosti, podvodů v oblasti bezhotovostních plateb, podvodů v oblasti spotřebních daní a dalších souvisejících trestných činů, jako jsou podvody s doklady. Ukrajina se zeměpisně nachází na křižovatce pašování nelegálního zboží do EU a je rovněž výchozí a cílovou zemí pro obchodování s lidmi. Navzdory problémům způsobeným válkou, včetně napjatých institucionálních kapacit v důsledku značných ztrát zdrojů k boji proti organizované trestné činnosti, prokázaly příslušné ukrajinské instituce pozoruhodnou odolnost a operační schopnosti.

Ratifikace a správné provádění mezinárodních úmluv v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech, zejména úmluv vypracovaných Haagskou konferencí o mezinárodním právu soukromém, má zásadní význam z hlediska budoucího přistoupení těchto zemí k EU.

Spolupráce v oblasti **boje proti terorismu a předcházení radikalizaci** je důležitá pro všechny země procesu rozšíření. Terorismus a násilný extremismus nadále představovaly výzvu a bezpečnostní hrozbu. **Hybridní hrozby**, včetně dezinformací, zahraniční manipulace s informacemi a vměšování a kybernetických útoků, zejména proti kritické infrastruktuře, zůstávají pro země procesu rozšíření politickou a bezpečnostní výzvou. Po prudkém nárůstu loni v návaznosti na útočnou válku Ruska proti Ukrajině představují tyto hrozby i nadále značné riziko jak pro EU, tak pro země procesu rozšíření. Společný akční plán pro boj proti terorismu pro západní Balkán je od roku 2018 hlavním rámcem pro spolupráci v této oblasti.

Spolu s celkovým nárůstem nelegálních **migračních** toků vyžadují měnící se vzorce na západobalkánských trasách neustálou ostražitost, zejména pokud jde o nezákonnou činnost sítí zapojených do převaděčství migrantů a obchodování s lidmi. V oblasti západního Balkánu bylo dosaženo pokroku, pokud jde o kapacity pro řízení migrace. V prosinci 2022 předložila Komise akční plán EU pro západní Balkán, který má řešit rostoucí toky nelegálních vstupů do EU po západobalkánské trase. Provádění tohoto akčního plánu přineslo první výsledky v podobě snížení migračního tlaku na západobalkánské trase v roce 2023, a to zejména díky intenzivnějšímu politickému, finančnímu a operačnímu zapojení EU a partnerů ze západního Balkánu v oblasti migrace a lepšímu sladění s vízovou politikou EU. Sladění vízové politiky s EU má nadále zásadní význam pro řádné fungování bezvízového režimu těchto partnerů s EU. Je třeba pokračovat v dalším úsilí o pokrok ve všech oblastech akčního plánu.

V říjnu 2023 předložila Komise Akční plán EU pro migrační trasu přes východní Středomoří, s cílem pomoci řešit přetrvávající problémy související s touto trasou. Nastiňuje operativní opatření pro předcházení nelegálním odchodům, boj proti převaděčství, zajištění legálních cest, zlepšení správy hranic, podporu spolupráce v oblasti navracení a zpětného přebírání osob a dostatečnou přijímací kapacitu.

Ruská válka proti Ukrajině vedla ke zvýšení počtu ukrajinských uprchlíků. Moldavsko, které mezi zeměmi procesu rozšíření hostí nejvyšší počet ukrajinských uprchlíků na obyvatele, ale také země, jako je Černá Hora, Srbsko, Albánie a Severní Makedonie, hrají při přijímání těchto uprchlíků klíčovou úlohu.

Kvalita **veřejné správy** a regulačního rámce mají zásadní význam pro **dlouhodobou konkurenceschopnost** EU¹⁷. Země procesu rozšíření jsou celkově připraveny, pokud jde o kvalitu veřejné správy, přinejlepším **na mírně pokročilé úrovni**. Během sledovaného období

¹⁷ [COM\(2023\) 168 final](#).

byl pokrok reforem celkově velmi omezený. Většina doporučení z předchozích let nadále platí. Typickým modelem je, že formální právní a institucionální základ pro profesionální správu je alespoň částečně zaveden, ale není systematicky uplatňován.

Od začátku útočné války Ruska proti Ukrajině v únoru 2022 čelila většina z deseti **ekonomik** procesu rozšíření velkým hospodářským a sociálním výzvám. Na Ukrajině klesl HDP v roce 2022 o 29,1 %, neboť celá země byla hluboce zasažena ruskou útočnou válkou, která vedla k významnému tlaku na makroekonomickou stabilitu. **Růst HDP** v regionu západního Balkánu se v roce 2022 zpomalil na 3,2 %, což představuje pokles oproti 7,7% oživení po dopadu pandemie COVID-19 v roce 2021, ale závažnost zpomalení se v jednotlivých ekonomikách lišila, přičemž růst reálného HDP se zpomalil na 6,1 % v Černé Hoře, 4,8 % v Albánii, 4 % v Bosně a Hercegovině, 3,5 % v Kosovu, 2,3 % v Srbsku a 2,1 % v Severní Makedonii. V Turecku se růst HDP zpomalil na 5,6 %. V Moldavsku HDP prudce poklesl o 5,9 % a v Gruzii nadále rostl na úrovni dvouciferných čísel (10,1 %). Rozdíly v hospodářském růstu mezi jednotlivými zeměmi byly způsobeny především přímými a nepřímými důsledky války proti Ukrajině, včetně jejího dopadu na obchodní vazby, ceny energie, potravin a migrační toky. Hospodářský výhled 10 ekonomik je i nadále doprovázen vysokou nejistotou ohledně dalších potenciálních důsledků války pro růst, zaměstnanost a sociální soudržnost.

Je stále důležitější, aby všech 10 ekonomik zapojených do procesu rozšíření urychlilo **strukturální reformy** s cílem umožnit **udržitelné oživení** ve střednědobém horizontu a dosáhnout pokroku při plnění hospodářských kritérií pro členství v EU. Je proto třeba zajistit funkční tržní hospodářství a prokázat způsobilost odolávat konkurenčnímu tlaku a tržním silám v rámci EU.

Podrobnější přehled situace, pokud jde o základní prvky procesu přistoupení k EU v zemích procesu rozšíření, je uveden v příloze 1.

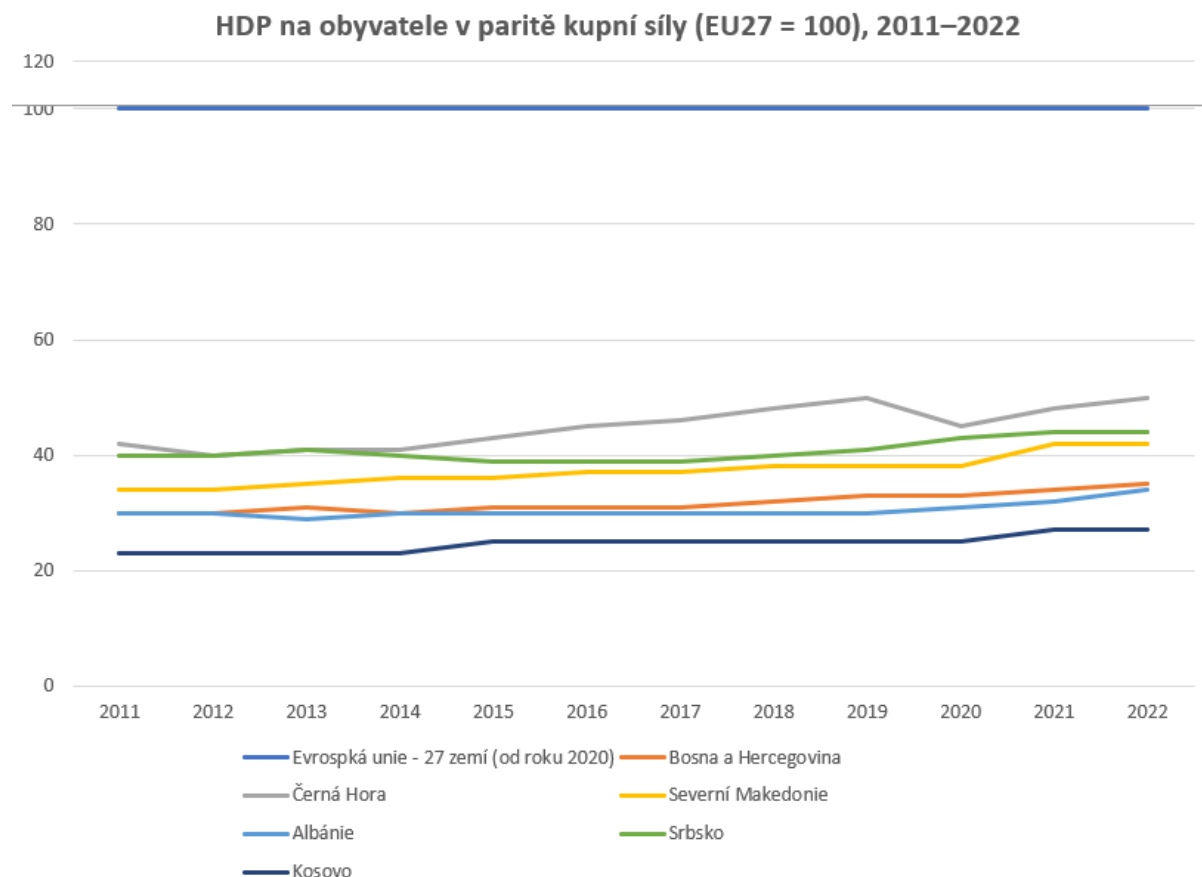
V. JE TŘEBA URYCHLIT HOSPODÁŘSKOU KONVERGENCI NA ZÁPADNÍM BALKÁNĚ

V roce 2023, po šesti po sobě následujících čtvrtletích zpomalujícího se růstu, se hospodářská produkce v regionu západního Balkánu v prvním čtvrtletí roku 2023 zvyšovala rychleji než v předchozích třech měsících. Růst HDP regionu se z 1,6 % v předchozím čtvrtletí nepatrně zrychlil na 1,7 % meziročně, neboť většina zemí s výjimkou Albánie a Bosny a Hercegoviny zaznamenala oživení tempa růstu produkce. Růst byl obecně způsoben čistým vývozem a oživením investic. Soukromá spotřeba vykazovala smíšený výkon, neboť se ve většině zemí zpomalila a v některých případech se dokonce dostala do záporných hodnot, ale v Černé Hoře nadále výrazně rostla.

Ještě před pandemií COVID-19 čelily ekonomiky západního Balkánu **velkým výzvám**, kvůli nimž nemohly plně využít svůj hospodářský potenciál. Země zaostávaly v reformě svých hospodářských struktur a zlepšování konkurenceschopnosti a čelily vysoké míře nezaměstnanosti (zejména mezi mladými lidmi), velkému nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, přetrvávající neformální ekonomice, nevstřícnému podnikatelskému prostředí a nízké míře inovací.

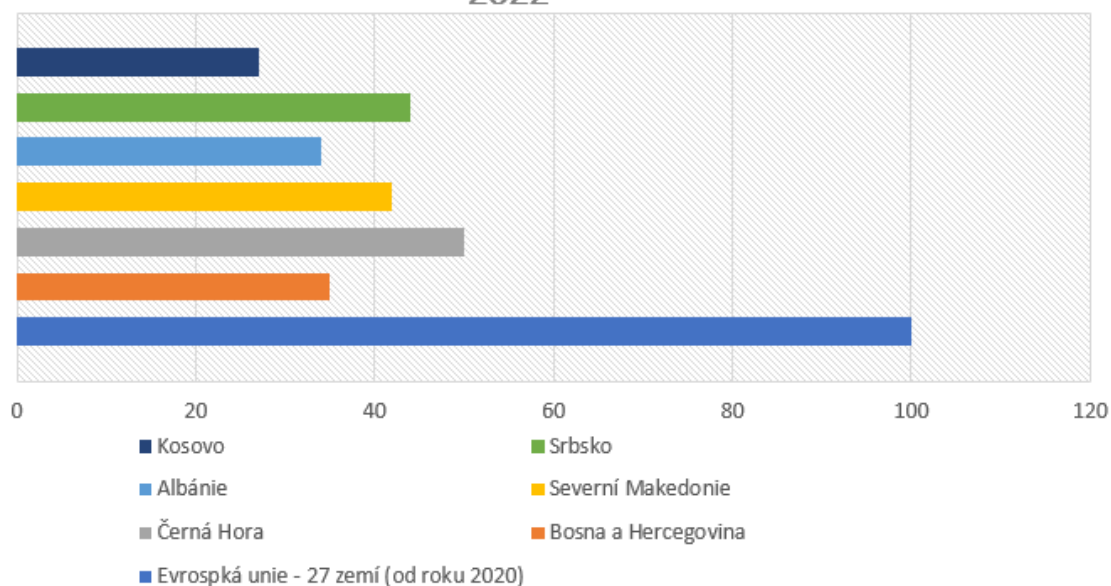
Pro **investiční prostředí** na západním Balkáně je typický slabý právní stát, nedostatek vhodného prosazování kontroly státní podpory, zakořeněná šedá ekonomika, špatný přístup k financování a nízká míra regionální integrace a propojení. Zásahy státu do ekonomiky pokračují, čímž se zvyšuje nebezpečí korupce kvůli slabé správě veřejných financí a častým změnám právního prostředí a daní. Je velmi zapotřebí modernizovat infrastrukturu; investice by měly být směřovány prostřednictvím jednotlivých seznamů projektů a měly by být v souladu s prioritami dohodnutými s EU.

Hospodářská konvergence je jádrem výhod plynoucích z členství v EU. V případě západního Balkánu je konvergence nízká a pohybuje se mezi 30 a 50 % průměru EU (v paritě kupní síly) a nepostupuje dostatečně rychle. Zkušenosti z pátého kola rozšíření EU ukazují pozitivní dopad, jaké má na hospodářskou konvergenci členství v jednotném trhu EU spolu se strukturálními fondy.

Zdroj: Eurostat, Světová banka

HDP na obyvatele v paritě kupní síly (EU27 = 100) v roce 2022

Zdroj: Eurostat, Světová banka

S cílem dále urychlit reformy a dosáhnout většího pokroku, pokud jde o **socioekonomickou konvergenci západního Balkánu** s Evropskou unií, a pomoci zemím splnit požadavky na členství v EU navrhuje Evropská komise nový **plán růstu pro západní Balkán**¹⁸, který by přinesl některé výhody a další reformní pobídky členství v EU před přistoupením.

VI. REGIONÁLNÍ SPOLUPRÁCE A DOBRÉ SOUSEDSKÉ VZTAHY

Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou základními prvky procesu stabilizace a přidružení i procesu rozšíření v zemích západního Balkánu.

Po úspěšném zavedení **roamingu za domácích podmínek** v šesti ekonomikách západního Balkánu od 1. července 2021 byly učiněny další přípravné kroky ke **snížení poplatků za roaming mezi západním Balkánem a EU**. V rámci summitu EU-západní Balkán, který se konal v prosinci 2022 v Tiraně, byl přijat plán na snížení nákladů na roaming mezi EU a zeměmi západního Balkánu. První postupné snižování poplatků začalo v říjnu 2023. Konečným cílem tohoto procesu je snížit do roku 2027 ceny za roaming při pobytu na území EU na úroveň blízkou domácím cenám. Dne 31. května 2023 se telekomunikační operátoři EU a Moldavska dohodli na dobrovolném snížení roamingových tarifů od ledna 2024, čímž se Moldavsko přiblížilo roamingu za domácích podmínek.

V celé řadě oblastí, na něž se vztahuje iniciativa **společného regionálního trhu**, byla vykonána značná technická práce. Cílem této práce pod záštitou **Rady pro regionální spolupráci, Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA) a Investičního fóra šesti komor zemí západního Balkánu** je umožnit volný pohyb osob, odborníků a poskytování elektronických služeb, usnadnit zaměstnanost a obchod a zjednodušit celní režimy v regionu. V listopadu 2022 schválili vedoucí představitelé šesti zemí západního Balkánu na summitu v rámci Berlínského procesu řadu „dohod o mobilitě“, které se týkají cestování v rámci regionu na základě průkazů totožnosti, uznávání vysokoškolských kvalifikací a uznávání odborných kvalifikací. Jakmile budou tyto dohody provedeny, poskytnou právo na „cestování, studium a práci“ v celém

¹⁸ COM (2023) 691.

regionu. Za aktivní podpory Dopravního společenství a CEFTA byly vytvořeny další zelené a modré pruhy mezi Itálií a Černou Horou, potažmo Albánií, a mezi Chorvatskem a Černou Horou, potažmo Bosnou a Hercegovinou. Obecněji řečeno, Dopravní společenství hrálo důležitou úlohu v podpoře západního Balkánu v procesu rozšíření prostřednictvím provádění příslušného *acquis* EU v oblasti dopravy a stejně tak bude činit i v případě Ukrajiny, Moldavska a Gruzie po jejich těsnějším přidružení k Dopravnímu společenství. Neshody ohledně otázek statusu mezi Srbskem a Kosovem však nadále bránily formálnímu přijetí rostoucího počtu ekonomicky důležitých návrhů rozhodnutí, které byly v rámci CEFTA po technické stránce schváleny. Tento region musí prokázat politické odhodlání tento úkol dokončit a všichni partneři ze západního Balkánu musí přijmout právně závazné dohody či rozhodnutí ve prospěch svých obyvatel a podniků. Je nutné společně se zaměřit na vytvoření společného regionálního trhu na základě pravidel a norem EU a zabránit jednostranným krokům, které tuto práci ohrožují.

Komplexní **normalizace vztahů mezi Srbskem a Kosovem** prostřednictvím dialogu zprostředkovaného EU má i nadále ústřední význam pro jejich evropskou budoucnost a pro stabilitu celého regionu.

Všechny strany musí v dobré víře provádět **stávající dvoustranné dohody**, včetně Prespanské dohody mezi Řeckem a Severní Makedonií a Smlouvy o přátelství, dobrých sousedských vztazích a spolupráci mezi Bulharskem a Severní Makedonií.

Klíčovou záležitostí na západním Balkáně je i nadále **překonání dědictví minulosti** a řešení sporů vyplývajících z konfliktů v 90. letech 20. století. Stále je třeba vyřešit důležité a dosud otevřené dvoustranné otázky na regionální úrovni, včetně sporných otázek týkajících se hranic, zajištění spravedlnosti pro oběti válečných zločinů, identifikace zbývajících pohřešovaných osob a vytvoření přesných záznamů o krutostech páchaných v minulosti. V EU není místo pro štvavou rétoriku ani pro glorifikaci válečných zločinců, a to z žádné strany.

Vztahy mezi **Tureckem** a Řeckem se až do začátku roku 2023 zhoršovaly, avšak solidarita řeckého lidu a vlády po zemětřeseních v únoru 2023 vedla k výraznému zlepšení vztahů. Následovaly výměny na vysoké úrovni, včetně setkání na úrovni hlav států.

Během sledovaného období Turecko ve východním Středomoří neprovádělo žádné nepovolené vrtné činnosti.

Zásadním požadavkem v zájmu zajištění stabilního a bezpečného prostředí ve východním Středomoří a pro rozvoj kooperativního a vzájemně prospěšného vztahu mezi EU a Tureckem je vést v dobré víře dialog a zdržet se jednostranných akcí, které jsou v rozporu se zájmy EU a které porušují mezinárodní právo a svrchovaná práva členských států EU. Očekává se, že se Turecko jednoznačně zaváže k udržování dobrých sousedských vztahů, dodržování mezinárodních dohod a k mírovému urovnávání sporů v souladu s Chartou Organizace spojených národů a v případě potřeby se obrátí na Mezinárodní soudní dvůr.

EU je i nadále odhodlána bránit své zájmy a zájmy svých členských států a podporovat stabilitu v regionu.

Je nanejvýš důležité, aby se Turecko zavázalo a aktivně přispívalo k jednáním o spravedlivém, komplexním a životaschopném **urovnání kyperské otázky** v rámci OSN, a to na základě federativního uspořádání dvou politicky rovných komunit a dvou zón a v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN, jakož i v souladu s *acquis* EU a zásadami, na nichž je EU založena. Neměla by být podniknuta žádná jednostranná opatření, jež by mohla zvýšit napětí na ostrově a ohrozit návrat k jednání. Turecko musí okamžitě zrušit veškerá opatření a kroky,

jež od října 2020 přijalo v souvislosti s Varošou a které jsou v rozporu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN. Turecko musí urychleně splnit svůj závazek plně provést dodatkový protokol k dohodě o přidružení mezi EU a Tureckem a pokročit v narovnávání vztahů s Kyperskou republikou. Turecko se nadále zasazovalo o dvoustátní řešení, které je v rozporu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN.

Útočná válka Ruska proti **Ukrajíně** měla dopad na vztahy s jejími dvoustrannými partnery a sousedními zeměmi. Ukrajinské orgány usilovaly o zachování a další posílení spolupráce a diplomatických vazeb s evropskými zeměmi.

Vztahy Ukrajiny se zeměmi západního Balkánu se celkově zlepšily, přičemž postoje této země k Rusku se rozcházejí s postoji Srbska a *Republiky srbské* v Bosně a Hercegovině. Vztahy s Gruzii byly vystaveny určité zátěži, zejména v důsledku toho, že se Gruzie nepřipojila k sankcím vůči Rusku. Turecko je i nadále strategickým partnerem Ukrajiny – tyto země mají významné hospodářské a mezilidské vazby, o čemž svědčí dvoustranný bezvízový režim a dohoda o volném obchodu podepsaná v únoru 2022. Turecko je rovněž významným účastníkem ukrajinské mezinárodní Krymské platformy.

V návaznosti na útočnou válku Ruska proti Ukrajině posílilo spolupráci s Ukrajinou a Rumunskem v oblasti humanitární podpory ukrajinských uprchlíků, energetické bezpečnosti, dopravy a konektivity také **Moldavsko**. Od začátku útočné války Ruska proti Ukrajině poskytla Moldavsku Evropská komise více než 48 milionů EUR na humanitární pomoc na podporu ukrajinských uprchlíků žijících v zemi i moldavských rodin, které je hostí.

Dvoustranná spolupráce s Ukrajinou se během sledovaného období nadále zlepšovala. Moldavsko projevilo solidaritu s Ukrajinou od samého začátku ruské války, hlasovalo pro příslušné rezoluce Valného shromáždění OSN a připojilo se k řadě politických prohlášení v mezinárodních organizacích, které vojenskou agresi odsuzují. Země hostila a podporovala velký počet uprchlíků, kteří se do značné míry spoléhají na mezinárodní humanitární dárce, a aktivně podporovala rozvoj nových obchodních tras v rámci iniciativy „trasy solidarity“. Po zničení Kachovské přehrady nabídlo Moldavsko Ukrajině dvoustrannou pomoc při řešení humanitárních důsledků katastrofy.

Gruzie má od války v roce 2008 diplomatické vztahy se všemi svými sousedy s výjimkou Ruské federace. Obě strany se účastní ženevského mezinárodního jednání, jemuž spolupředsedají EU, OSN a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Gruzie má strategické partnerství s Tureckem. Gruzie i nadále podporuje územní celistvost a svrchovanost Ukrajiny, mimo jiné prostřednictvím společné podpory rezolucí OSN na podporu Ukrajiny, avšak nepřipojila se k omezujícím opatřením EU vůči Rusku. K dalšímu diplomatickému napětí vedlo obnovení letů mezi Ruskem a Gruzii a zdravotní podmínky bývalého gruzínského prezidenta Saakašviliho, ukrajinského občana, ve vězení.

Ukrajina, Moldavsko a Gruzie se rovněž nadále aktivně podílejí na **Východním partnerství**.

Územní spolupráce umožňuje zemím procesu rozšíření spolupracovat mezi sebou a se sousedními členskými státy EU v klíčových sociálních a hospodářských odvětvích. Konkrétní příležitosti pro dialog a spolupráci na úrovni místní správy se zapojením komunit, soukromého sektoru a organizací občanské společnosti vytvářejí **programy přeshraniční spolupráce**. Strategie EU pro jadransko-jónský region a strategie EU pro Podunají nadále přispívají ke spolupráci mezi členskými státy a kandidátskými zeměmi tím, že podporují správní kapacitu různých politik EU, včetně politiky soudržnosti, a nabízí platformu pro spolupráci.

VII. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

I.

1. V rychle se měnícím **geopolitickém prostředí** EU prokázala, že je připravena se k těmto okolnostem postavit čelem, a posílit tak svůj postoj na světové scéně. V souladu s cílem Unie podporovat mír, své hodnoty a blahobyt svých obyvatel je rozšíření EU i nadále mocným nástrojem na podporu demokracie, právního státu a dodržování základních práv. Věrohodná vyhlídka na přistoupení k EU založená na dosažených výsledcích je klíčovou hnací silou transformace, a posiluje tak naši kolektivní bezpečnost a socioekonomickou prosperitu. Má zásadní význam pro podporu usmíření a stability na evropském kontinentu. V reakci na **historickou výzvu** musíme nyní pracovat na **urychleném rozšíření EU a dobudování Unie**.

2. **Politika rozšíření EU již získala nový impuls.** Pevná vyhlídka na členství v EU pro západní Balkán, Ukrajinu, Moldavsko a Gruzii je ve vlastním politickém, bezpečnostním a hospodářském zájmu EU a v současném geopolitickém kontextu má zásadní význam.

V Granadském prohlášení¹⁹ vedoucí představitelé EU připomněli, že „*rozšíření je hnací silou pro zlepšení hospodářských a sociálních podmínek občanů Evropy a vyrovnání rozdílů mezi zeměmi a nutně posílí hodnoty, na nichž je Unie založena.*“ Uvedli rovněž, že **jak EU, tak budoucí členské státy** musí být připraveny na další rozšiřování Unie. Za tímto účelem musí Unie stanovit nezbytné vnitřní základy a reformy. Současně je zásadní, aby země usilující o členství zintenzivnily za pomoci EU své reformní úsilí, zejména v oblasti právního státu, v souladu s povahou procesu přistoupení založenou na dosažených výsledcích.

3. V minulém roce došlo na poli rozšíření EU k **významnému vývoji**.

Evropská rada potvrdila evropskou perspektivu **Ukrajiny, Moldavska a Gruzie**. Vedoucí představitelé EU rozhodli o udělení statusu kandidátské země Ukrajině a Moldavské republice a o udělení statusu kandidátské země Gruzii, jakmile budou vyřešeny prioritní záležitosti uvedené ve stanovisku Komise k žádosti Gruzie o členství.

Na **západním Balkáně** se v červenci 2022 konala první mezivládní konference o **přístupových jednáních** s Albánií a Severní Makedonií, po níž následoval analytický přezkum (prověřování) *acquis* EU. V prosinci 2022 udělila Evropská rada Bosně a Hercegovině status **kandidátské země EU** za předpokladu, že tato země provede kroky uvedené ve sdělení Komise z října 2022 o politice rozšíření. V prosinci 2022 požádalo o členství v EU **Kosovo**. Na jaře 2023 se EU dohodla na uvolnění vízového režimu pro tuto zemi s platností od 1. ledna 2024.

4. Všechny země procesu rozšíření mají nyní **historickou příležitost** pevně provázat svou budoucnost s Evropskou unií. Komise je připravena urychlit proces přistoupení a zajistit, aby **příští rozšíření bylo katalyzátorem pokroku**. Přistoupení je a zůstane **procesem založeným na dosažených výsledcích**, který plně závisí na objektivním pokroku dosaženém jednotlivými zeměmi. Základními kameny politiky rozšíření jsou i nadále právní stát, hospodářství, fungování demokratických institucí a reforma veřejné správy. Země budou muset jednat s větším odhodláním a provést nezbytné reformy a dosáhnout hmatatelného a nezvratného pokroku v základních věcech, aby bylo možné plně využít nové dynamiky.

¹⁹ [Granadské prohlášení](#).

5. Hospodářský růst je navíc v mnoha zemích příliš pomalý, a proto sbližování s EU neprobíhá dostatečně rychle. Cílené strukturální reformy jsou zapotřebí zejména k uvolnění růstového potenciálu regionu západního Balkánu. Zlepšení právního státu a podnikatelského prostředí je klíčem k přilákání úrovně investic, jakož i k posílení obchodní integrace, která je nezbytná pro podporu růstu a přiblížení regionu k EU. Komise proto souběžně navrhuje nový **plán růstu pro západní Balkán**²⁰. Plán se skládá ze čtyř vzájemně se posilujících pilířů, které i) prohlubují integraci s jednotným trhem EU, což musí jít ruku v ruce s ii) otevřením trhů všem sousedům západního Balkánu a budováním společného regionálního trhu. iii) Aby se prohloubily stávající reformy, budou investiční priority a reformy formulovány v programech reforem pro jednotlivé země na základě programů hospodářských reforem. iv) Provedení těchto reforem uvolní větší finanční pomoc.

Bilaterální problémy, zejména na západním Balkáně, brzdí nejen regionální hospodářskou integraci, ale také zpomalují příslušné cesty těchto zemí do EU. Nevyřešené problémy s sebou nesou riziko nestability a dokonce eskalace, o čemž svědčí násilný útok na kosovskou policii, k němuž došlo dne 24. září v obci Banjska na severu Kosova. Je proto nezbytné, aby se řešily otevřené otázky a aby zúčastněné strany našly vzájemně přijatelná řešení. V této souvislosti se Kosovo i Srbsko naléhavě vyzývají, aby se konstruktivněji zapojily do dialogu zprostředkovaného EU o provádění dohody o cestě k normalizaci a její prováděcí přílohy, jakož i dalších dohod dosažených v rámci dialogu zprostředkovaného EU, a to bez dalších odkladů nebo předběžných podmínek. To zahrnuje i založení sdružení/společenství obcí se srbskou většinou. Normalizace vztahů je základní podmínkou evropské cesty obou stran. V případě, že nedojde k pokroku, hrozí, že obě strany přijdou o důležité příležitosti.

6. **Turecko** zůstává klíčovým partnerem Evropské unie v zásadních oblastech společného zájmu. EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji spolupráce a vzájemně prospěšného partnerství s Tureckem.

V prosinci 2022 Rada zopakovala, že Turecko se Evropské unii nadále vzdaluje a že přístupová jednání s Tureckem se v podstatě zastavila a nelze v současné době uvažovat o otevření či uzavření žádných dalších kapitol. Skutečnosti vedoucí k tomuto posouzení jsou stále platné. Evropská rada v červnu 2023 vyzvala vysokého představitele a Komisi, aby Evropské radě předložili zprávu o aktuálním stavu vztahů mezi EU a Tureckem, která bude vycházet z nástrojů a možností stanovených Evropskou radou, a to s cílem postupovat strategickým a výhledovým způsobem. Tato zpráva má být předložena v listopadu 2023. Komise a vysoký představitel budou Evropskou radu informovat o aktuálním stavu výše uvedených kroků do konce roku 2024.

II.

7. V **Černé Hoře** je politický závazek příslušných orgánů k procesu přistoupení k EU klíčovou prioritou země a obecně se odráží v politických rozhodnutích. Je zde také trvalá stoprocentní míra souladu se zahraniční a bezpečnostní politikou EU, včetně sankcí. Černá Hora přispěla k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU tím, že

²⁰ COM (2023) 691; COM (2023) 692.

spolupracovala při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán. V posledních dvou letech však politická nestabilita, napětí, slabé fungování demokratických a soudních institucí a absence plnohodnotné vlády zastavily rozhodovací procesy a provádění reform, což vedlo k výraznému zpomalení jednání. Posouzení Komise je takové, že v souladu s rámcem pro jednání je v současné době zajištěna celková vyváženost mezi pokrokem v rámci kapitol týkajících se právního státu na jedné straně a pokrokem v přístupových jednáních napříč všemi kapitolami na straně druhé.

Prioritou pro další celkový pokrok v přístupových jednáních a před tím, než dojde k předběžnému uzavření dalších kapitol či tematických okruhů, zůstává **splnění prozatímních kritérií pro dodržování zásad právního státu** stanovených v rámci kapitol 23 a 24. K dosažení tohoto milníku musí Černá Hora zintenzivnit své úsilí o řešení zbývajících otázek, mimo jiné v kritických oblastech svobody projevu, svobody médií, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, a urychlit a prohloubit reformy týkající se nezávislosti, profesionality a odpovědnosti soudnictví, včetně jmenování soudců. Na konci října 2023 došlo k ustavení nového parlamentu a nové vlády. Nová vláda se musí zaměřit na provádění klíčových probíhajících reform souvisejících s EU a klíčový význam má řádně fungující parlament. Má-li se v programu integrace s EU pokročit v praxi, je třeba zaměřit se na dosažení širokého politického konsensu o klíčových reformách a na lepší plnění hlavních cílů.

8. V **Srbsku** se tempo reform po sestavení nové vlády koncem října 2022 zrychlilo, ačkoli politický vývoj po dvou tragických případech hromadné střelby v květnu 2023 vedl k dočasnému zpomalení. V oblasti právního státu Srbsko podniklo kroky k posílení nezávislosti a odpovědnosti soudnictví včasným přijetím právních předpisů, které uvedly do praxe ústavní změny z roku 2022. Srbsko rovněž připravilo a přijalo nové právní předpisy v oblasti sdělovacích prostředků, jejichž provádění může výrazně zlepšit regulační prostředí. Zlepšilo svůj soulad s vízovou politikou EU a zrušilo zákon o zvláštních postupech zadávání veřejných zakázek na projekty lineární infrastruktury. Je třeba nadále pracovat na přijetí a provádění reform v oblasti právního státu a považovat je za dlouhodobý politický závazek. Byl zaveden právní rámec, který umožní oddělení v rámci plynárenského odvětví, avšak nyní pozorujeme značná zpoždění. Srbsko uzavřelo dohodu o volném obchodu s Čínou, což vyvolává vážné obavy. Srbsko musí prioritně zlepšit svůj soulad se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU, včetně omezujících opatření a prohlášení týkajících se Ruska, a musí se zdržet kroků a prohlášení, které jsou v rozporu s postoji EU k zahraniční politice a dalším strategickým otázkám. Komise dospěla k závěru, že v souladu s rámcem pro jednání mohlo být v přístupových jednáních dosaženo mnohem většího pokroku. Je třeba neustále věnovat pozornost zachování celkové rovnováhy mezi pokrokem v rámci kapitol týkajících se právního státu a normalizace vztahů s Kosovem na jedné straně a pokrokem v přístupových jednáních napříč všemi kapitolami na straně druhé. Normalizace vztahů je základní podmínkou evropské cesty jak Srbska, tak Kosova a hrozí, že nedorazí-li k pokroku, přijdou tyto země o důležité příležitosti.

Komise je i nadále toho názoru, že Srbsko technicky splnilo kritéria pro otevření tematického okruhu 3 (konkurenceschopnost a růst podporující začlenění).

Celkové tempo přístupových jednání bude nadále určováno pokrokem Srbska, pokud jde o právní stát a normalizaci vztahů s Kosovem. Očekává se, že Srbsko v nadcházejícím roce jednoznačně prokáže své odhodlání pokročit v procesu přistoupení tím, že urychlí

provádění reforem souvisejících s přistoupením k EU ve všech oblastech. V oblasti právního státu se očekává, že Srbsko bude řešit nedostatky, zejména v klíčových oblastech soudnictví, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, svobody sdělovacích prostředků a vnitrostátního přístupu k řešení válečných zločinů. Musí rovněž vyvinout důvěryhodné úsilí o odstranění dezinformací a zahraničního vměšování a manipulace s informacemi, snížit závislost svého odvětví energetiky na Rusku, posílit spolupráci s EU v oblasti migrace a převzít odpovědnost za proaktivní a objektivní komunikaci o EU. Srbsko přispělo k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU spoluprací při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

Nadále se angažovalo v dialogu o normalizaci vztahů s Kosovem zprostředkovaném EU, musí však projevit vážnější odhodlání, vynaložit více úsilí a učinit kompromisy, a dosáhnout tak v tomto procesu pokroku. Srbsko musí dostát svým závazkům v rámci dialogu a zavázat se k plnému provádění všech předchozích dohod o dialogu a dohody o cestě k normalizaci a její prováděcí přílohy. Očekává se, že se země bude konstruktivněji angažovat, aby umožnila jednání o komplexní právně závazné dohodě o normalizaci. Očekává se rovněž, že Srbsko bude plně spolupracovat při vyšetřování násilného útoku na kosovskou policii ze dne 24. září 2023 a útoků na KFOR ze dne 29. května. Pachatelé útoků musí být zadrženi a urychleně postaveni před soud a Srbsko musí v tomto ohledu plně spolupracovat a přijmout veškerá nezbytná opatření.

9. V **Severní Makedonii** příslušné orgány soustavně prohlašují, že přistoupení k EU je i nadále jejich strategickým cílem. Jako vyjednávací země musí Severní Makedonie provést reformy související s EU, mimo jiné v oblastech tematického okruhu týkajícího se základních zásad, zejména soudnictví, boje proti korupci a organizované trestné činnosti, reformy veřejné správy, včetně správy veřejných financí, a zadávání veřejných zakázek. Některé změny trestního zákoníku, které se týkají velkého počtu případů korupce na vysoké úrovni, vyvolaly vážné obavy. Zásadní význam má posílení důvěry v soudní systém a nepolevující boj proti korupci, mimo jiné prostřednictvím přesvědčivých výsledků při vyšetřování, stíhání a pravomocném odsouzení případů korupce na vysoké úrovni. V návaznosti na útočnou válku Ruska proti Ukrajině jednala země i nadále v plném souladu se všemi rozhodnutími EU v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Severní Makedonie přispěla k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU spoluprací při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

Tato země se zavázala, že prioritně zahájí a provede příslušné ústavní změny s cílem začlenit do ústavy občany žijící na území státu a náležící k jiné národnosti. Země je dobrým příkladem multietnické společnosti. V návaznosti na první mezivládní konferenci o procesu jednání o přistoupení Severní Makedonie k EU v červenci 2022 pokračilo analytické posouzení *acquis* EU (prověřování) bez problémů. Severní Makedonie se během procesu prověřování aktivně angažovala a prokázala vysokou míru odhodlání. V červenci 2023 byly Radě předloženy zprávy o prověření tematického okruhu 1 týkajícího se základních prvků.

S ohledem na závěry Rady z července 2022 Komise se zájmem očekává rychlá a rozhodná opatření navazující na zprávu o prověření tematického okruhu 1 týkajícího se základních prvků, mimo jiné pokud jde o plány země v souladu s rámcem pro jednání, s cílem otevřít první tematický okruh ještě do konce tohoto roku.

10. V **Albánii** příslušné orgány soustavně uváděly, že strategický cíl přistoupení k EU je klíčovou prioritou této země. Albánie i nadále dosahuje pokroku v reformách v rámci tematického okruhu týkajícího se základních prvků, včetně pokračujícího provádění komplexní reformy soudnictví. Dalších konkrétních výsledků dosáhla Specializovaná struktura pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti. Pokračovala dobrou spolupráci s členskými státy EU a agenturami EU v boji proti organizované trestné činnosti. Albánie přispěla k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU tím, že spolupracovala při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán.

Albánie se jako nestálý člen aktivně angažuje v Radě bezpečnosti OSN, a to i jako spoluautor rezolucí odsuzujících ruskou válečnou agresi na Ukrajině. Plný soulad Albánie se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU je jasným signálem strategické volby přistoupení k EU a její úlohy spolehlivého partnera.

V návaznosti na první mezivládní konferenci o procesu jednání o přistoupení Albánie k EU v červenci 2022 hladce postupovalo analytické posouzení *acquis* EU (prověřování). Albánie se během procesu prověřování aktivně angažovala a prokázala vysokou míru odhodlání. V červenci 2023 byly Radě předloženy zprávy o prověření tematického okruhu 1 týkajícího se základních prvků.

S ohledem na závěry Rady z července 2022 Komise se zájmem očekává rychlá a rozhodná opatření navazující na zprávu o prověření tematického okruhu 1 týkajícího se základních prvků, mimo jiné pokud jde o plány země v souladu s rámcem pro jednání, s cílem otevřít první tematický okruh ještě do konce tohoto roku.

11. Komise vítá reformní úsilí, které **Bosna a Hercegovina** vynaložila od zasedání Evropské rady v prosinci 2022, kterým byl této zemi udělen status kandidátské země. Komise rovněž vítá rychlý nástup nové Rady ministrů do funkce v lednu 2023. Veřejný závazek politických stran ke strategickému cíli evropské integrace přinesl pozitivní výsledky.

Byly podniknuty kroky a přijaty závazky ke splnění klíčových priorit a k řešení opatření, jež byla uvedena v doporučení Komise pro získání statusu kandidátské země. Rada ministrů přijala strategie pro boj proti organizované trestné činnosti, provedla aktualizované posouzení rizik a doprovodný akční plán pro boj proti praní peněz a financování terorismu, přijala strategie a akční plány pro migraci a terorismus a jmenovala orgán dohledu pro provádění národní strategie pro vypořádání se s válečnými zločiny. Bosna a Hercegovina přispěla k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU tím, že spolupracovala při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán. V červnu 2023 zahájilo činnost kontaktní místo pro Europol. Země přijala zákony, zejména o integritě soudnictví (prostřednictvím změn Nejvyšší rady pro soudnictví a státní zastupitelství), o předcházení mučení (označení veřejného ochránce práv jako vnitrostátního preventivního mechanismu), o cizincích a o svobodě přístupu k informacím, a akční plán pro genderovou rovnost. Soulad se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU se během sledovaného období výrazně zlepšil, je však třeba učinit více, pokud jde o provádění omezujících opatření.

Veřejný závazek politických stran ke strategickému cíli evropské integrace přinesl od udělení statusu kandidátské země pozitivní výsledky. Zároveň došlo k negativnímu vývoji v *Republice srbské*. Tento subjekt vyzval ústavní soudce, aby odstoupili, a přijal zákonný dekret, který stanoví, že rozhodnutí Ústavního soudu nebudou prováděna, což je v rozporu s ústavně-právním řádem země. Subjekt rovněž znovu zavedl trestní sankce za pomluvu, čímž omezil svobodu projevu a svobodu sdělovacích prostředků. K přijetí je zde rovněž

připraven návrh zákona, který označuje skupiny občanské společnosti jako „zahraniční agenty“. Pokud by byl přijat, znamenalo by to další významný krok zpět v oblasti základních práv. Pokrok v procesu přistoupení k EU brzdí separatistické činnosti narušující jednotu, svrchovanost, územní celistvost, ústavní pořádek a mezinárodní status země.

Řada rozhodnutí Ústavního soudu nebyla dosud plně vykonána, zejména pokud jde o státní majetek. Shromáždění obou subjektů by měla urychleně jmenovat soudce, aby bylo zajištěno plné složení Ústavního soudu. Země musí urychleně dokončit probíhající ústavní a volební reformy. Stále jsou zapotřebí reformy k uvedení ústavy do souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech a s judikaturou ve věci *Sejdić-Finci*.

Celkově je zapotřebí dalšího úsilí, aby Bosna a Hercegovina splnila 14 klíčových priorit uvedených ve stanovisku Komise k její žádosti o členství v EU a provedla kroky uvedené v doporučení Komise o statusu kandidátské země. Aktuální stav provádění čtrnácti klíčových priorit je uveden ve zprávě o jednotlivých zemích. Komise doporučuje zahájit s Bosnou a Hercegovinou jednání o přistoupení k EU, jakmile bude dosaženo nezbytné úrovně souladu s kritérii pro členství.

Komise podá Radě zprávu o pokroku nejpozději v březnu 2024.

12. Po podání žádosti **Kosova** o členství v EU v prosinci 2022 pokračovala jeho vláda v prosazování reformního programu EU. Kosovo dosáhlo pokroku při plnění dlouhodobých doporučení EU týkajících se volební reformy, která vedla k přijetí dvou důležitých volebních zákonů. Kosovo musí zintenzívnit své úsilí o posílení právního státu a veřejné správy a o budování energetické odolnosti. Kosovo přispělo k řízení smíšených migračních toků směřujících do EU spoluprací při provádění akčního plánu EU pro západní Balkán. Uvolnění vízového režimu pro občany Kosova by mělo vstoupit v platnost dne 1. ledna 2024. Situace na severu Kosova byla ovlivněna několika krizemi různé intenzity. V listopadu 2022 kosovští Srbové kolektivně odstoupili z kosovských institucí. Po jejich odstoupení se v dubnu 2023 ve čtyřech obcích na severu Kosova uskutečnily místní doplňovací volby. Velmi nízká účast, zejména mezi komunitou kosovských Srbů, ukázala, že tyto volby nenabízejí dlouhodobé politické řešení. Je i nadále naprosto nezbytné dosáhnout dřívějšího stavu, kdy se kosovští Srbové aktivně podíleli na místní správě, policejní práci a soudnictví na severu Kosova. Předčasné místní volby se musí konat co nejdříve ve všech čtyřech obcích, musí být uspořádány plně inkluzivním způsobem a s bezpodmínečnou účastí kosovských Srbů. Kosovo se musí zapojit do deeskalace na severu země tím, že sníží trvalou přítomnost kosovských speciálních policejních sil, usnadní vyvlastnění půdy a příkazy k vystěhování na severu země.

Kosovo se nadále angažovalo v dialogu o normalizaci vztahů se Srbskem zprostředkovaném EU, musí však projevit vážnější odhodlání, investovat více úsilí a dosáhnout kompromisů s cílem pokročit v procesu normalizace vztahů se Srbskem. Kosovo musí dostát svým závazkům v rámci dialogu a zavázat se k plnému provádění všech předchozích dohod o dialogu a dohody o cestě k normalizaci a její prováděcí přílohy. Očekává se, že se země bude konstruktivněji angažovat, aby umožnila jednání o komplexní právně závazné dohodě o normalizaci. Normalizace vztahů je základní podmínkou evropské cesty jak Srbska, tak Kosova a hrozí, že nedojde-li k pokroku, přijdou tyto země o důležité příležitosti.

13. **Turecko** je kandidátskou zemí a klíčovým partnerem EU. Jeho přístupová jednání jsou od června 2018 v souladu s rozhodnutími Evropské rady pozastavena, neboť Turecko se i nadále EU vzdalovalo. Nedílnou součástí vztahů mezi EU a Tureckem je i nadále dialog o právním státu a základních právech. Důvodem k obavám je i nadále odmítnutí provést některá rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Turecko je významným regionálním aktérem v oblasti zahraniční politiky, což představuje důležitý prvek v kontextu vztahů mezi EU a Tureckem, i když přetrvávají rozdílné názory na některé zahraničněpolitické otázky. Tato země zachovala velmi nízkou, 10%, míru souladu se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU. Turecko odsoudilo útočnou válku Ruska proti Ukrajině a angažovalo se politicky a diplomaticky, mimo jiné usnadněním přímých rozhovorů, úsilím o zmírnění napětí a příměří, usnadněním vývozu ukrajinského obilí, výměnou vězňů a poskytováním klíčové a silné vojenské pomoci Ukrajině. Nadále se však zdržovalo souladu s omezujícími opatřeními EU vůči Rusku. Turecká rétorika na podporu teroristické skupiny Hamás po útocích proti Izraeli, k nimž došlo dne 7. října 2023, je zcela v rozporu s přístupem EU.

Očekává se, že tato země aktivně podpoří jednání o spravedlivém, komplexním a proveditelném urovnání kyperské otázky v rámci OSN a v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN a se zásadami, na nichž je založena EU. Důležité je, že Turecko znovu potvrdilo své odhodlání k jednáním o urovnání kyperské otázky vedeným Organizací spojených národů v souladu s příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN, včetně jejich vnějších aspektů. Je rovněž naléhavě nutné, aby splnilo svou povinnost zajistit úplné a nediskriminační provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení mezi EU a Tureckem.

Pokračovala spolupráce s Tureckem ve věcech společného zájmu v zásadních oblastech, jako je boj proti terorismu, hospodářství, energetika, potravinové zabezpečení, migrace a doprava. EU má strategický zájem na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji spolupráce a vzájemně prospěšného vztahu s touto zemí. Komise a vysoký představitel předloží v listopadu 2023 Evropské radě zprávu, v níž uvedou další možnosti, jak tento vztah rozvíjet.

14. Komise vítá významné reformní úsilí, které **Ukrajina** vyvinula od zasedání Evropské rady v červnu 2022, a to navzdory ruské útočné válce. Komise se domnívá, že v sedmi krocích uvedených v jejím stanovisku z června 2022 dosáhla Ukrajina významného pokroku a přijala další opatření, aby tyto úspěchy doplnila a podpořila.

Ukrajina zavedla transparentní systém předběžného výběru soudců Ústavního soudu založený na zásluhách a dokončila reformu orgánů soudní správy zaměřenou na integritu. Měla by pokračovat v provádění přijatých zákonů ohledně výběru a jmenování soudců obecných soudů a Ústavního soudu. Posílila boj proti korupci tím, že neustále dosahuje důvěryhodných výsledků vyšetřování korupce a odsouzení a zajišťuje transparentní jmenování vedoucích představitelů klíčových protikorupčních agentur. Přijala další systémová opatření k zajištění udržitelného boje proti korupci, mimo jiné obnovením systému elektronických majetkových přiznání, i když s určitými nedostatky, a prováděním státního protikorupčního programu.

Ukrajina posílila svůj rámec pro boj proti praní peněz, včetně sladění svých právních předpisů, zejména definice politicky exponovaných osob, se standardy FATF, a přijala

komplexní strategický plán a akční plán pro reformu odvětví vymáhání práva. Ukrajina rovněž posílila systémová opatření proti oligarchům v oblastech, jako je hospodářská soutěž a financování politických stran, a zároveň odložila uplatňování zákona proti oligarchům. Ukrajina sladila svůj mediální zákon s právem EU. Nadále posilovala ochranu národnostních menšin, zejména změnou zákonů o menšinách a o vzdělávání, avšak ještě musí být provedeny další reformy určené Benátskou komisí. Tyto reformní procesy musí být inkluzivní tím, že do všech nezbytných kroků plně zapojí zástupce národnostních menšin.

Zavedení stanného práva sice vedlo k potlačení některých základních práv, přijatá opatření jsou však dočasná a celkově přiměřená situaci v zemi.

S ohledem na výsledky, jichž Ukrajina od června 2022 dosáhla, pokud jde o politická kritéria nejen v rámci sedmi kroků, se Komise domnívá, že země dostatečně splňuje kritéria týkající se stability institucí, jež zaručují demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin, stanovená na zasedání Evropské rady v Kodani v roce 1993, nepřerušila-li své reformní úsilí a vyřeší zbývající požadavky v rámci zmíněných sedmi kroků. Na tomto základě Komise doporučuje, aby Rada s Ukrajinou zahájila přístupová jednání. Komise dále doporučuje, aby Rada přijala rámec pro jednání, jakmile Ukrajina:

- přijme zákon navržený vládou, kterým se zvyšuje strop pro počet zaměstnanců Národního protikorupčního úřadu Ukrajiny;
- ze zákona o předcházení korupci odstraní ustanovení, jež omezují pravomoci NACP k průběžnému ověřování majetku, který již prošel procesem ověřování, a k ověřování majetku, který deklarant získal před nástupem do veřejné služby, aniž jsou dotčena pravidla vztahující se na národní bezpečnost během války;
- v rámci akčního plánu boje proti oligarchům přijme zákon upravující lobbying v souladu s evropskými normami;
- přijme zákon provádějící zbývající doporučení Benátské komise z června 2023 a října 2023 v souvislosti se zákonem o národnostních menšinách a zpracuje rovněž doporučení Benátské komise ohledně zákonů o státním jazyce, sdělovacích prostředcích a vzdělávání.

Ukrajina musí pokračovat v boji proti korupci a prokázat výsledky v oblasti vyšetřování korupce a soudních rozhodnutí.

Komise bude průběžně sledovat pokrok a dodržování předpisů ve všech oblastech souvisejících se zahájením jednání a do března 2024 podá Radě zprávu. Komise je připravena zahájit přípravné práce, zejména analytické posouzení (prověřování) *acquis* a přípravu rámce pro jednání.

15. Komise vítá významné reformní úsilí, které **Moldavsko** vyvinulo od zasedání Evropské rady v červnu 2022, a to navzdory závažným dopadům které měla na tuto zemi ruská útočná válka proti Ukrajině. Komise se domnívá, že v devíti krocích uvedených v jejím stanovisku z června 2022 dosáhlo Moldavsko významného pokroku a přijalo další opatření, aby tyto úspěchy doplnilo a podpořilo.

Moldavsko zavedlo ambiciózní proces prověřování pro soudní a justiční orgány, který je základem jeho komplexní reformy soudnictví. Reformovalo Nejvyšší soud a zajistilo fungování Nejvyššího státního zastupitelství s prověřenými členy. Provedlo reformu

institucionálního a legislativního protikorupčního rámce. Země přijala nové právní předpisy týkající se vymáhání majetku, boje proti finanční trestné činnosti a praní peněz. Vyšetřování oligarchů postupovalo dobře, neboť soudní rozsudky v nepřítomnosti umožnily soudit oligarchy, kteří se podíleli na podvodu, který vedl k odčerpání veřejných zdrojů Moldavska, a ve značném rozsahu zabavit jejich majetek.

Počet vyšetřovaných případů souvisejících s korupcí a organizovanou trestnou činností se zvýšil. Zvýšil se rovněž počet případů zabaveného majetku politicky exponovaných osob. Moldavsko zavedlo systémový přístup k deoligarchizaci a související ambiciózní akční plán. Nové právní předpisy týkající se voleb, trestné činnosti, sdělovacích prostředků a hospodářské soutěže posilují schopnost země bojovat proti nepatřičným soukromým zájmům. Moldavsko aktivně posílilo mezinárodní spolupráci s členskými státy EU a agenturami EU prostřednictvím podpůrného centra EU pro vnitřní bezpečnost a správu hranic.

Země přijala strategie reformy veřejné správy, posílila správu veřejných financí a stanovila interinstitucionální procesy nezbytné k provádění reforem. Navzdory náročným hospodářským podmínkám zvýšila platy, aby si udržela pracovníky veřejné služby a byla pro ně atraktivní. Moldavsko regulovalo svůj rámec pro veřejné investice, dále digitalizovalo své veřejné služby a pokročilo v dobrovolném slučování místních samospráv.

Moldavsko uplatňuje doporučení Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva a Benátské komise a zapojuje do rozhodovacích procesů občanskou společnost, mimo jiné prostřednictvím platformy pro dialog a účast občanů v parlamentu. Posílilo rovněž ochranu lidských práv, mimo jiné plným provedením Istanbulské úmluvy do vnitrostátních právních předpisů.

S ohledem na výsledky, jichž Moldavsko od června 2022 dosáhlo, pokud jde o politická kritéria nejen v rámci devíti kroků, se Komise domnívá, že tato země dostatečně splňuje kritéria týkající se stability institucí zaručujících demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin stanovená na zasedání Evropské rady v Kodani v roce 1993, bude-li pokračovat ve svém reformním úsilí a vyřeší zbývající požadavky v rámci zmíněných devíti kroků. Na tomto základě Komise doporučuje, aby Rada s Moldavskem zahájila přístupová jednání. Komise dále doporučuje, aby Rada přijala rámec pro jednání, jakmile Moldavsko:

- dosáhne dalšího významného pokroku při jmenování prověřených soudců Nejvyššího soudu do orgánů samosprávy soudců a státních zástupců a při jmenování nového nejvyššího státního zástupce transparentním postupem na základě zásluh;
- přidělí moldavskému protikorupčnímu státnímu zastupitelství odpovídající zdroje a struktury;
- podnikne další kroky v oblasti deoligarchizace, mimo jiné prostřednictvím příslušných předpisů, jako jsou hotovostní platby a finanční toky.

Moldavsko musí pokračovat v boji proti korupci a prokázat výsledky v oblasti vyšetřování korupce a soudních rozhodnutí.

Komise bude průběžně sledovat pokrok a dodržování předpisů ve všech oblastech souvisejících se zahájením jednání a do března 2024 podá Radě zprávu. Komise je

připravena zahájit přípravné práce, zejména analytické posouzení (prověřování) *acquis* a přípravu rámce pro jednání.

16. Komise vítá reformní úsilí, které **Gruzie** vyvinula v souladu se svou ústavou, která považuje integraci země do EU za prioritu. Drtivá většina gruzínských občanů proces přistoupení země k EU podporuje. K dosažení konsensu v záležitostech národního zájmu je zapotřebí politická depolarizace a vstřícnější spolupráce vládoucí strany s opozičními stranami a občanskou společností.

Gruzie musí zintenzivnit svá opatření v boji proti dezinformacím a zahraniční manipulaci s informacemi a vměšování proti hodnotám EU a zlepšit míru souladu se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

V souvislosti s dvanácti prioritami uvedenými ve stanovisku Evropské komise z června 2022 přijala Gruzie legislativní akty a politická opatření týkající se genderové rovnosti a boje proti násilí páchanému na ženách, zohlednění rozsudků Evropského soudu pro lidská práva při jednáních soudů a organizované trestné činnosti. Jmenovala nového veřejného ochránce práv.

Parlament podnikl určité procedurální kroky s cílem zvýšit kontrolu ze strany opozice. Budování silného politického konsensu napříč politickými stranami by přispělo k řešení polarizace a urychlení evropské cesty Gruzie. Byly přijaty změny právních předpisů a jednacího řádu parlamentu v souvislosti s fungováním a odpovědností státních institucí a s volebním rámcem. Reforma soudnictví zahrnovala kroky týkající se přístupnosti soudních rozhodnutí, odůvodnění jmenování soudců, disciplinárních opatření pro soudce a výběru kandidátů Nejvyššího soudu, ale stále je zapotřebí provést komplexní reformu Nejvyšší soudní rady. Gruzie tyto právní předpisy a několik dalších klíčových právních aktů týkajících se volebního zákona, protikorupčního úřadu, zvláštních vyšetřovacích služeb, Úřadu pro ochranu osobních údajů a svého akčního plánu pro deoligarchizaci poskytla Benátské komisi k vyjádření stanoviska. Kromě toho je důležité vytvořit, ve spolupráci s odborníky ze zahraničí, systém mimořádných kontrol integrity pro všechny vedoucí pozice v soudnictví a zavést systém účinných majetkových přiznání.

Byl přijat akční plán pro deoligarchizaci na základě systematického přístupu a byl zrušen „personalizovaný“ přístup. Byl zřízen protikorupční úřad. Gruzie posílila mezinárodní spolupráci v boji proti organizované trestné činnosti. Pokud jde o pluralitu sdělovacích prostředků, ředitel opozičního média byl na základě prezidentské milosti propuštěn z vězení a parlament přijal změny zákona o rozhlasovém a televizním vysílání s cílem uvést jej do souladu s právními předpisy EU. Byla přijata strategie na ochranu lidských práv a vypracován akční plán. Bylo uzavřeno memorandum o spolupráci mezi parlamentem a některými zástupci občanské společnosti s cílem vymezit pravidla pro zapojení organizací občanské společnosti do tvorby politik.

S ohledem na výsledky, jichž Gruzie od června 2022 dosáhla nejen v rámci dvanácti priorit, Komise doporučuje, aby Rada udělila Gruzii status kandidátské země za předpokladu, že země podnikne tyto kroky:

- Bude bojovat proti dezinformacím a zahraniční manipulaci s informacemi a vměšování namířeným proti EU a jejím hodnotám.
- Zlepší soulad se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

- Bude se dále zabývat otázkou politické polarizace, mimo jiné prostřednictvím inkluzivnější legislativní spolupráce s opozičními stranami v parlamentu, zejména pokud jde o právní předpisy týkající se evropské integrace Gruzie.
- Zajistí svobodný, spravedlivý a konkurenční volební proces, zejména v roce 2024, a plně zohlední doporučení OBSE/ODIHR. Dokončí volební reformy, včetně zajištění odpovídajícího zastoupení voličů v dostatečném předstihu před dnem konání voleb.
- Dále zlepší provádění parlamentního dohledu, zejména nad bezpečnostními službami. Zajistí institucionální nezávislost a nestrannost klíčových institucí, zejména volební správy, Národní banky a komunikační komise.
- Dokončí a provede ucelenou a účinnou reformu soudnictví, včetně komplexní reformy Nejvyšší soudní rady a státních zastupitelství, plně provede doporučení Benátské komise, a to v rámci transparentního a inkluzivního procesu.
- Dále se bude zabývat účinností a zajistí institucionální nezávislost a nestrannost protikorupčního úřadu, zvláštní vyšetřovací služby a služby pro ochranu osobních údajů. Za použití inkluzivního postupu se bude zabývat doporučeními Benátské komise ohledně těchto orgánů. Dosáhne dobrých výsledků při vyšetřování případů korupce a organizované trestné činnosti.
- Zlepší stávající akční plán s cílem zavést víceodvětvový systémový přístup k deoligarchizaci v souladu s doporučeními Benátské komise a na základě transparentního a inkluzivního postupu zahrnujícího opoziční strany a občanskou společnost.
- Zlepší ochranu lidských práv, mimo jiné prováděním ambiciózní strategie v oblasti lidských práv a zajištěním svobody shromažďování a projevu. Zahájí nestranné, účinné a včasné vyšetřování případů ohrožení bezpečnosti zranitelných skupin, pracovníků sdělovacích prostředků a aktivistů občanské společnosti a postaví organizátory a pachatele násilí před soud. Bude konzultovat občanskou společnost a spolupracovat s ní, což umožní její smysluplné zapojení do legislativních a politických postupů, a zajistí, aby tato společnost mohla svobodně fungovat.

VIII. PŘÍLOHY

- 1. Základní zásady procesu přistoupení.**
- 2. Hlavní úspěchy hospodářského a investičního plánu pro západní Balkán.**
- 3. Hlavní úspěchy hospodářského a investičního plánu – přehled týkající se Ukrajiny, Moldavska a Gruzie.**
- 4. Ukazatele třetích stran týkající se stavu demokracie, řádné správy věcí veřejných a právního státu v kandidátských zemích a potenciálních kandidátských zemích.**
- 5. Statistické údaje.**

